

# תורת המחירים ב

פרק 6 - התערבות ממשלה במצב של מונופול

תוכן העניינים

1. כללי ..... 1

## התערבות ממשלה במצב של מונופול:

### שאלות:

**(1)** בשוק X קיים יצרן יחיד המייצר כמות אופטימלית. ליצרן הוצאה שולית חיובית ועולה. עקומת הביקוש העומדת בפניו ליניארית. הממשלה קובעת למונופול מחיר מקסימום, הנמוך מהמחיר לצרכן שקבע המונופול. להלן מספר טענות:

- א. ירידת המחיר למונופול תביא לירידת הכמות שהוא מייצר.
- ב. אם מחיר המקסימום נמוך ממחיר של תחרות משוכללת, המונופול ימכור פחות יחידות מאשר קודם.
- ג. אם מחיר המקסימום שווה למחיר של תחרות משוכללת, המונופול ימכור כמות יחידות גדולה יותר מאשר קודם ולכן רווחיו יגדלו.

- 1. רק טענה ב' נכונה.
- 2. כל הטענות אינן נכונות.
- 3. רק טענה ג' נכונה.
- 4. רק טענות א' ו-ב' נכונות.
- 5. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

**(2)** בשוק X קיים יצרן יחיד המייצר כמות אופטימלית. ליצרן הוצאה שולית חיובית ועולה. עקומת הביקוש העומדת בפניו ליניארית. הממשלה קובעת למונופול מחיר מקסימום, הנמוך מהמחיר לצרכן שקבע המונופול. להלן מספר טענות:

- א. אם מחיר המקסימום גבוה מהעלות השולית במצב המוצא, המונופול ימכור כמות גדולה יותר, מאשר במצב המוצא.
- ב. אם מחיר המקסימום גבוה מהעלות השולית במצב המוצא, המונופול יספק את כל הכמות המבוקשת ע"י הצרכנים.
- ג. אם מחיר המקסימום שווה למחיר של תחרות משוכללת, המונופול ימכור כמות יחידות של תחרות משוכללת, רווחת המשק תגדל ורווחת המונופול תקטן.

- 1. רק טענה ב' נכונה.
- 2. כל הטענות נכונות.
- 3. רק טענה ג' נכונה.
- 4. רק טענות א' ו-ב' נכונות.
- 5. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

- (3) נתון יצרן יחיד העומד בפני ביקוש:  $P = 240 - 2Q$ . ליצרן פונקציית הוצאות:  $TC = Q^2 + 20$ . הממשלה קובעת למונופול מחיר מקסימום של 140 ₪. להלן מספר טענות:
- היצרן יגדיל את הכמות המיוצרת, אך ייווצר עודף ביקוש בשוק.
  - היצרן לא ישנה את הכמות המיוצרת.
  - העלות השולית לייצור מוצר X תגדל והפדיון השולי יקטן.

- רק טענה ב' נכונה.
- כל הטענות אינן נכונות.
- רק טענה ג' נכונה.
- רק טענות א' ו-ב' נכונות.
- רק טענות א' ו-ג' נכונות.

- (4) בשוק מסוים פועל מונופול המייצר את מוצר X. הצרכנים באותו שוק מוכנים להוציא סכום קבוע של 500 ₪ על רכישת מוצר X. ליצרן הוצאה שולית קבועה לייצור המוצר של 60 ₪. ליצרן אין הוצאות קבועות והוא מייצר יחידות שלמות בלבד. הממשלה קובעת למונופול מחיר מקסימום של 100 ₪. להלן מספר טענות:

- המונופול ייצר יחידה אחת ורווחיו יהיו 40 ₪.
- המונופול ייצר 5 יחידות ורווחיו יהיו 200 ₪.
- אם הצרכנים יגדילו את הסכום שהם מוציאים ל-600 ₪, לא תשתנה הכמות המיוצרת.

- רק טענה א' נכונה.
- רק טענה ב' נכונה.
- רק טענה ג' נכונה.
- רק טענות ב' ו-ג' נכונות.
- רק טענות א' ו-ב' נכונות.

- (5) נתון יצרן יחיד העומד בפני ביקוש:  $P = 240 - 2Q$ . ליצרן פונקציית הוצאות:  $TC = 20Q + 300$ . הממשלה מטילה על המונופול, מס קבוע לכל יחידה מיוצרת בסך 10 ₪. להלן מספר טענות:
- הכמות המיוצרת תקטן והמחיר לצרכן יעלה ב-10 ₪.
  - ייתכן שהמחיר ליצרן ירד.
  - המחיר ליצרן ירד ב-5 ₪ והמחיר לצרכן יעלה ב-5 ₪.
  - המונופול יפסיק לייצר את המוצר.

- (6) בשוק X קיים יצרן יחיד המייצר כמות אופטימלית. ליצרן הוצאה שולית חיובית וקבועה. עקומת הביקוש העומדת בפניו ליניארית. הממשלה מטילה על המונופול, מס קבוע לכל יחידה מיוצרת. להלן מספר טענות:
- הכמות המיוצרת תגדל והמחיר לצרכן יעלה.
  - הכנסות הממשלה מהמס תהיינה גדולות יותר ככל שעקומת הביקוש קשיחה יותר.
  - המחיר ליצרן יעלה והמחיר לצרכן יעלה.
  - המונופול יפסיק לייצר את המוצר.

- (7) נתון יצרן יחיד העומד בפני ביקוש:  $P = 120 - Q$ . ליצרן הוצאה שולית חיובית וקבועה בגובה 40 ₪. למונופול אין הוצאות קבועות. הממשלה מטילה על המונופול מס קבוע לכל יחידה מיוצרת בסך 20 ₪. כתוצאה מכך:
- עודף הצרכן יקטן ב-50%.
  - עודף הצרכן ועודף היצרן יקטנו באותו שיעור.
  - הכנסות הממשלה מהמס יהיו 600 ₪.

- רק טענות א' ו-ג' נכונות.
- רק טענה א' נכונה.
- רק טענה ג' נכונה.
- רק טענה ב' נכונה.
- רק טענות ב' ו-ג' נכונות.

- (8) נתון יצרן יחיד העומד בפני ביקוש:  $P = 120 - Q$ . ליצרן פונקציית הוצאות:  $TC = Q^2 + 50$ . הממשלה נותנת ליצרן סובסידיה בסך 20 ₪ ליחידה. כתוצאה מכך:
- המחיר ליצרן יגדל והמחיר לצרכן יקטן.
  - היצרן יקטין את הכמות המיוצרת.
  - אם במקביל תקבע הממשלה מחיר מקסימום של 85 ₪, ירדו רווחי היצרן.
  - אם במקביל הממשלה תגבה מהיצרן, מס קבוע (שאינו תלוי בכמות המיוצרת) בגודל הסובסידיה הכוללת שיקבל, הוא לא ישנה את הכמות המיוצרת.

9) נתון יצרן יחיד העומד בפני ביקוש:  $P = 120 - Q$ . ליצרן הוצאה שולית חיובית וקבועה בגובה 60 ₪. למונופול אין הוצאות קבועות. הממשלה קובעת למונופול מחיר מקסימום של 80 ₪. כתוצאה מכך:

- א. נוצר בשוק עודף ביקוש.
- ב. גם אם במקביל תיתן הממשלה ליצרן סובסידיה קבועה לכל יחידה מיוצרת, ידרוש היצרן את המחיר המקסימלי.
- ג. עקב לחץ ועדי העובדים, הממשלה מעוניינת לפצות את המונופול על הירידה ברווחיו, בגלל קביעת מחיר המקסימום. גובה הפיצוי המדויק הוא 100 ₪.

1. רק טענה א' נכונה.
2. רק טענה ב' נכונה.
3. רק טענה ג' נכונה.
4. כל הטענות אינן נכונות.
5. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

10) נתון יצרן יחיד העומד בפני ביקוש:  $P = 480 - 4Q$ . ליצרן פונקציית הוצאות:  $TC = 2Q^2 + 7200$ . הממשלה מעוניינת להביא את המונופול לייצר ולמכור בתנאי תחרות משוכללת ולהרוויח רווח נורמלי. להלן מספר טענות:

- א. על מנת להשיג מטרה זו, עליה לתת ליצרן סובסידיה של 240 ₪ לכל יחידה מיוצרת ולגבות ממנו מס קבוע בסך 14,400 ₪.
- ב. הכמות שייצר היצרן תהיה 40 יחידות והמחיר שיגבה יהיה 320 ₪.
- ג. אם תבצע הממשלה את ההצעה מטענה א' לעיל, המחיר שהצרכן ישלם יהיה 240 ₪ והיצרן יקבל 480 ₪.

1. רק טענה א' נכונה.
2. רק טענה ב' נכונה.
3. רק טענה ג' נכונה.
4. כל הטענות אינן נכונות.
5. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

- 11** נתון יצרן יחיד העומד בפני ביקוש:  $P = 1500 - 2Q$ . ליצרן פונקציית הוצאות:  $TC = 0.5Q^2 + 125,000$ . הממשלה מעוניינת להביא את המונופול לייצר ולמכור בתנאי תחרות משוכללת ולהרוויח רווח נורמלי. להלן מספר טענות:
- א. תוספת הרווחה שתיווצר במשק, כתוצאה מפעולת הממשלה, תהיה בסך 60,000 ₪.
- ב. על מנת להשיג את המטרה, הממשלה יכולה לקבוע מחיר מקסימום בסך 500 ₪.
- ג. על מנת להשיג את המטרה, הממשלה יכולה לתת למונופול סובסידיה קבועה בגובה הפסד הרווחה הנובע מקיומו של המונופול.

1. רק טענות א' ו-ב' נכונות.
2. רק טענה ב' נכונה.
3. רק טענה ג' נכונה.
4. כל הטענות נכונות.
5. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

- 12** בשוק מסוים פועל מונופול המייצר את מוצר X. הצרכנים באותו שוק מוכנים להוציא סכום קבוע של A ₪ על רכישת מוצר X. ליצרן הוצאה שולית קבועה לייצור המוצר של C ₪. ידוע כי  $0.5A > C$ . ליצרן אין הוצאות קבועות והוא מייצר יחידות שלמות בלבד. להלן מספר טענות:

- א. אם הממשלה תקבע מחיר מקסימום בגובה 50% מהמחיר במצב המוצא, תוכפל הכמות המיוצרת.
- ב. אם הממשלה תקבע מחיר מקסימום בגובה 50% מהמחיר במצב המוצא, יגדל הפדיון השולי בשיווי משקל.
- ג. אם הממשלה תטיל על המונופול מס לכל יחידה מיוצרת בסך C ₪, יפסיק המונופול לייצר את המוצר.

1. רק טענה א' נכונה.
2. רק טענה ב' נכונה.
3. רק טענה ג' נכונה.
4. כל הטענות אינן נכונות.
5. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

- 13)** מונופול נמצא בשיווי משקל בענף בו עקומת הביקוש היא בעלת גמישות יחידתית לכל אורכה. המונופול מייצר שלמות בלבד. למונופול הוצאה שולית חיובית וקבועה לייצור כל יחידה. במצב המוצא, היצרן נמצא ברווח. ליצרן אין הוצאות קבועות. להלן מספר טענות:
- א. אם תתווסף הוצאה קבועה למונופול, כך שהוא יעבור למצב של הפסד, היצרן יפסיק לייצר את המוצר.
- ב. שיפור טכנולוגי, המוזיל את העלות השולית ליחידה, יגרום לירידת המחיר לצרכן.
- ג. אם הצרכנים יגדילו את הסכום שהם מוכנים לשלם ב-20%, ובמקביל יעלו ההוצאות המשתנות של היצרן ב-20%, רווחי היצרן יעלו, גם כן ב-20%.

1. כל הטענות אינן נכונות.
2. רק טענה א' נכונה.
3. רק טענה ג' נכונה.
4. רק טענה ב' נכונה.
5. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.

### תשובות סופיות:

|        |        |        |      |        |    |
|--------|--------|--------|------|--------|----|
| 2 (1   | 5 (2   | 2 (3   | 2 (4 | 5 (5   | ג' |
| 6 (6   | 7 (7   | 8 (8   | 9 (9 | 10 (10 | 5  |
| 11 (11 | 12 (12 | 13 (13 |      |        |    |